

2025-12-02

Dnr U2025/01477

Utbildningsdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2025:72 Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan (U2025/01477)

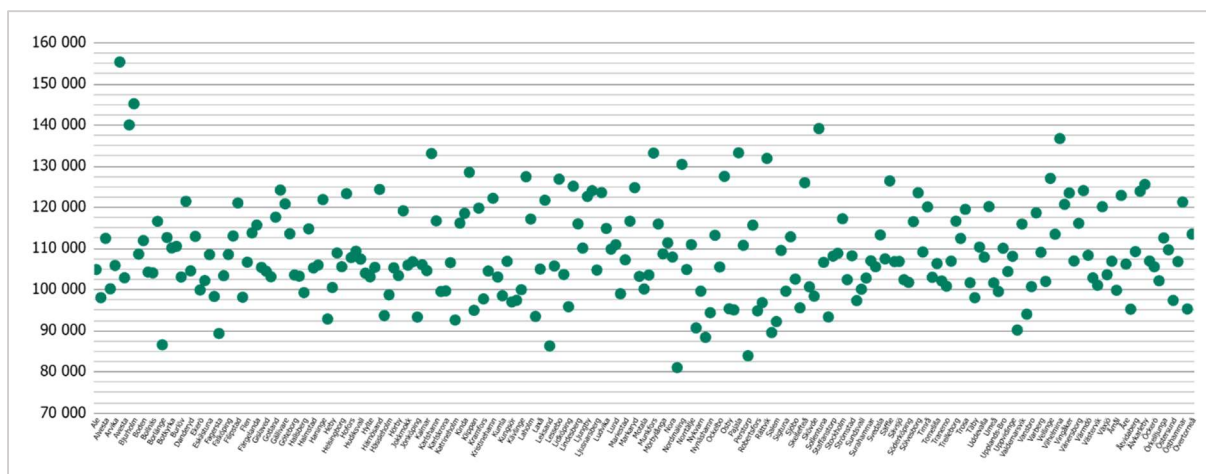
Sammanfattning

Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet har i sitt betänkande *Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan* (SOU 2025:72) lämnat ett antal förslag som syftar till att stärka likvärdigheten i hur den svenska grundskolan tilldelas resurser. AcadeMedia har beretts möjlighet att yttra sig över dessa förslag.

- AcadeMedia avstyrker förslaget om en vägledande, icke-bindande skolpengsnorm som kommunerna ska beakta vid sina årliga beslut om resursfördelning till den kommunala grundskolan. En sådan vägledande norm kommer inte i tillräcklig grad att säkerställa en nationellt likvärdig finansiering.
- AcadeMedia avstyrker förslaget att hemkommunen ska göra ett avdrag på sex procent från skolpengen till fristående grundskolor som kompensation för kommunens utbudskostnader. Vad utredningen föreslår är ett schablonavdrag som inte tar hänsyn till variationen mellan kommuner och över tid. Förslaget bygger dessutom på det felaktiga antagandet att nuvarande ersättning till fristående grundskolor motsvarar 100 % av kommunens genomsnittskostnad. Avdraget skulle i grunden försvåra för fristående grundskolor och medföra ett klart avsteg från principen om konkurrensneutralitet och likvärdighet i skolans finansiering.
- AcadeMedia avstyrker förslaget att hemkommunen vid synnerliga skäl ska kunna lämna ytterligare resurser till kommunens verksamhet utan att lämna motsvarande ersättning till fristående grundskolor. Vi ser en klar risk att fristående grundskolor med motsvarande kostnadsökningar lämnas utan nödvändigt resurstillskott.
- AcadeMedia *tillstyrker* förslaget att resursskolornas målgrupp och uppdrag ska utredas vidare innan en statlig norm för resursskolans ersättning införs. Vi *tillstyrker* samtidigt förslaget att villkorade bidrag införs i avvaktan på en sådan utredning. Vi *tillstyrker* också förslaget att villkorade bidrag används för att resursätta skolor i gles bebyggelse. Vi *avstryker* dock förslaget att villkorade bidrag skulle kunna användas för annat än resurs- och glesbygdsskolor. Svenskt skolväsende utgår inte från den typen av styrning.
- AcadeMedia *tillstyrker* förslaget om att relevanta myndigheter ges i uppdrag att utveckla insamlingen av data till den nationella skolkostnadsstatistiken, men ser även andra kvalitetsbrister i statistiken än de som utredningen påtalar.

Övergripande synpunkter

AcadeMedia bedriver utbildningsverksamhet i hela Sverige och i koncernen ingår bland annat 81 grundskolor i 44 olika lägeskommuner. Verksamheterna tar emot ca 26 800 grundskoleelever hemmahörande i 121 olika kommuner. Vi vet vikten av långsiktiga och stabila ekonomiska planeringsförutsättningar. Vi vet också hur olikvärdig resursfördelningen kan vara, både mellan kommuner och mellan huvudmännen i respektive kommun. Därför ser vi generellt positivt på alla förslag som ger ett skolpengssystem präglad av stabilitet, transparens och reell likvärdighet nationellt och mellan huvudmännen. Vi ser också positivt på ökat statligt ansvarstagande för resursfördelningen, både vad gäller hur skolpengen beräknas och administreras samt vilken nivå som skolpengen bör ligga på.



Figur 1. Skolpeng till friskolor åk 7–9 (2023). Avdelad resurs per elev varierar stort över landet.

När det gäller utredningens förslag om en vägledande norm har AcadeMedia dock svårt att se att förändringen kommer att resultera i ökad likvärdighet i hur resurserna fördelas. Kravet är att kommunen ska beakta den vägledande normen. Systemet som föreslås är inte tillräckligt styrande och ger utrymme för kommuner att fortsatt fel- eller underfinansiera sin grundskola.

Det föreslagna avdraget på sex procent från skolpengen till fristående grundskolor kommer rent av att motverka ambitionen om ökad likvärdighet. Utredningen har bortsett från den skillnad i resurs mellan kommunala och fristående grundskolor som finns redan i dag. Skolpengen till fristående ligger mer än 10 000 kronor per elev under motsvarande resurs till den kommunala skolan. AcadeMedia anser att en ytterligare differentiering av resursen riskerar att cementera olikvärdigheten.

Samtidigt har AcadeMedia inget principiellt att invända mot att de kommunala och enskilda huvudmännens merkostnader till följd av utbudsansvaret finansieras i särskild ordning. Grunden behöver däremot vara faktiska kostnader i den omfattning som kan påvisas i vederhäftiga beräkningar. En nationell schablon som tillämpas lika oavsett kommun och oavsett tidpunkt kommer att träffa fel. I sammanhanget vill vi också betona att fristående, från tid till annan, kan ha betydande utbudskostnader i form av överkapacitet som står till hemkommunens förfogande. Det allmänna bör rimligtvis ha ett intresse av att i någon mån finansiera också dessa kostnader.

Sammanfattningsvis kan konstateras att förutsättningarna att driva fristående grundskola i Sverige kraftigt kommer att försämrats om utredningens förslag enligt ovan genomförs. Det finns en överhängande risk för minskat utbud av skolor och därmed hämmad mångfald. Därtill hör att Regeringskansliet just nu bereder flera andra förslag till reformer inom utbildningsområdet, varav flera syftar till att försämra villkoren för fristående skolor.

AcadeMedia vill därför understryka vikten av att reformerna hanteras samlat och att konsekvenserna av förslagen noga analyseras utifrån ett helhetsperspektiv. Fokus bör vara på att stärka styrningen för att avhjälpa skolans verkliga kvalitetsproblem och i detta ingår att stärka den ekonomiska styrningen från statens sida för ett effektivt resursutnyttjande i alla skolor oavsett huvudman. Fokus bör inte vara på att ensidigt försämra för friskolor.

Nedan följer mer ingående synpunkter på specifika delar i flera av utredningens förslag. Synpunkterna följer huvudsakligen den ordning som utredningen presenterar sina förslag och bedömningar i slutbetänkandet.

Avsnitt 5 Verksamheter och ersättningar i en modell för en nationell norm

En nationell norm bör inte tas fram för anpassad grundskola

AcadeMedia instämmer i bedömningen att en sådan nationell skolpengsnorm som utredningen föreslår inte lämpar sig för anpassad grundskola där ersättningen ofta differentieras efter behovskategori.

Vi vill samtidigt betona att behovet av stärkt likvärdighet i finansieringen av den anpassade grundskolan, både mellan huvudmän i respektive kommun och mellan olika kommuner, alltså kvarstår.

En nationell bestämd ersättning till resursskolorna bör föregås av en närmare definition av målgrupp och uppdrag

AcadeMedia instämmer i bedömningen att införandet av någon form av statligt bestämd eller normerad ersättning till resursskolorna bör föregås av en översyn av resursskolornas målgrupp och inriktning. En sådan översyn kan med fördel belysa frågan om hur antagning och behovsbedömning ska göras. Vi anser, likt utredaren, att en sådan översyn behövs för att stärka en nationellt likvärdig tillgång till sådant omfattande stöd som resursskolor erbjuder.

Vi menar att resursskolan bör syfta till att bereda eleverna en anpassad lärmiljö med särskilt små elevgrupper, hög lärartäthet och specialpedagogisk kompetens. Lärmiljön bör anpassas på sådant sätt att elevgruppen ges reella förutsättningar att nå kunskapsmålen. Att definiera målgruppen som "elever som inte har förutsättningar att nå kunskapsmålen inom grundskolan men som heller inte ingår i den anpassade grundskolans målgrupp" (s. 101) är därför inte rätt väg att gå.

En sådan översyn får inte samtidigt innebära att elever i den ordinarie grundskolan får försämrade tillgång till omfattande stödinsatser om sådana behövs.

Den nationella kostnadsstatistiken

AcadeMedia instämmer i bedömningen att den nationella kostnadsstatistiken uppvisar kvalitetsbrister och i vissa delar är missvisande. Vi ser därför positivt på att myndigheter med ansvar för insamling och bearbetning av skolkostnadsstatistiken ges i uppdrag att vidareutveckla sina instruktioner om hur kostnader bör fördelas mellan olika verksamheter och mellan olika kostnadslag.

I ett sådant arbete bör även åtgärdas att kostnadsslagens delvis definieras olika i SCB:s instruktion till räkenskapssammandraget och i skolförordningen. Exempelvis sorterar studie- och yrkesvägledare under "övrig kostnad" i räkenskapssammandraget, medan motsvarande kostnad kategoriseras som "undervisning" i skolförordningen. Detta gäller flera av skolans driftskostnader.

Att harmonisera regelverken skulle minska risken för felaktigheter i kostnadsstatistiken och i beräkningen av bidrag till enskilda huvudmän.

Ersättningen följer eleven

AcadeMedia instämmer i bedömningen att det inte är motiverat att införa regler om fördröjd flytt av ersättningen vid skolbyten.

Samtidigt visar utredningens genomgång på behovet av ett tydligare regelverk gällande elevavläsningar. Att vissa kommuner tillämpar längre intervall mellan elevavläsningar i kommunala skolor än för fristående skolor (s. 121) – och därigenom kompenserar sig för det intäktsbortfall som ett skolbyte kan medföra – innebär att ersättningen inte lämnas efter samma grunder oavsett huvudman.

I den mån som huvudmännen ska tillåtas kompensera sig för sina utbudskostnader så måste det ske på ett transparent sätt och enligt en metod som lagstiftaren tydligt anvisar. System för elevavläsningar som ensidigt försämrar för fristående skolor motverkar en likvärdig resursfördelning till skolan.

Avsnitt 6–8 Beräkningsmodell med bindande norm för förskoleklass, grundskola och fritidshem

Inte lämpligt att införa en bindande skolpengsnorm i nuläget

AcadeMedia instämmer i bedömningen att det inte är lämpligt att införa en bindande skolpengsnorm av sådant slag som skisseras i utredningen. Eftersom utredningen inte lägger några förslag om en bindande skolpengsnorm väljer vi att inte yttra oss över hur den bindande skolpengsnormen var tänkt att utformas, beräknas eller tillämpas.

Avsnitt 9 En vägledande norm för kommunal förskoleklass och grundskola, men inte för fritidshemmet

En vägledande norm för de kommunala huvudmännen som ska beaktas vid fördelning av resurserna

AcadeMedia motsätter sig förslaget om en vägledande norm som kommunerna ska beakta vid sina årliga beslut om resursfördelning till de egna skolorna.

Förslaget säkerställer inte att kommuner som idag underfinansierar sin grundskola (*låg resurs och låg kvalitet*) kommer att skjuta till nya medel. Förslaget säkerställer heller inte att kommuner som idag har en resursineffektiv skola (*hög resurs och låg kvalitet*) får ökad utväxling på den resurs som redan idag satsas.

Dessutom finns en risk att kommuner som idag genomför lyckosamma satsningar på sin skola (*hög resurs och hög kvalitet*) ges en oavsiktlig signal från staten om att minska den avdelade resursen. På samma sätt finns en risk att kommuner som idag har god förmåga att hushålla och prioritera rätt i sina skolbudgetar (*låg resurs och hög kvalitet*) ges en signal om att öka den avdelade resursen utan egentliga behov.

AcadeMedia förstår att utredningen har landat i förslaget om en vägledande norm som ska beaktas eftersom det finns uppenbara svårigheter i att avpassa en nationellt bindande norm efter kommunspecifika kvalitets- och effektivitetsaspekter. Men om förslagen genomförs innebär det samtidigt att staten fransäger sig ansvaret att få bukt med fel- och underfinansieringen av grundskolan i vissa kommuner, såsom man föresatte sig genom att tillsätta denna utredning.

Vårt intryck att den vägledande normen inte kommer att ha reell och avsedd effekt förstärks av att reformen lämnas ofinansierad. Utredningen bedömer att om alla tillskottskommuner höjde resursen till normbeloppet skulle det öka kommunernas skolkostnader med ca 5 mdkr per år, men föreslår inga tillkommande medel ens för de kommuner som skulle behöva justera upp resursen.

Bidrag till fristående skolor efter "samma grunder"

AcadeMedia motsätter sig förslaget att bidraget till enskilda huvudmän fortsatt ska bestämmas helt enligt dagens bidragsregler, det vill säga efter samma grunder som till den egna verksamheten.

Dagens system innebär att kommunen lämnar ersättning motsvarande budgeterad kostnad på fem fördefinierade poster: *undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider och lokalkostnader*. Kommunens driftskostnad för sin grundskola i övrigt ingår inte i beräkningsunderlaget. Denna uppdelning i bidragsgrundande respektive icke-bidragsgrundande kostnader ger systematiskt en lägre total resurs till fristående skolor än till kommunala skolor.

Nedan följer fem exempel (av flera) på sådana likvärdighetsproblem i bidragssystemet som behöver hanteras:

- Ersättning för administration lämnas i en treprocentig schablon, medan kommunens egen kostnad för administration ofta är högre.
- Ersättning för icke-avdragsgill mervärdesskatt lämnas i en sexprocentig schablon, medan friskolors faktiska momskostnader ofta är högre.
- Lokalkostnadsersättningen bygger ofta på kommunens självkostnad och saknar marknadsmässighet. Avdrag görs för skollokaler i kommunens verksamhet som tomställts och plomberats, vilket minskar ersättningen utan att fristående på motsvarande sätt kan justera sina kostnader.
- Regler om att och hur en kommun ska hantera budgetavvikelser (över- eller underskott) inom skolpengssystemet följer indirekt av rättspraxis, men praktisk tillämpning varierar stort.
- För elever i behov av extraordinära stödinsatser lämnas tilläggsbelopp ibland på annan grund än till kommunal verksamhet i motsvarande situation. Vissa kommuner lämnar schablonersättning till den egna verksamheten medan enskilda huvudmän behöver ansöka. Kommuner tillämpar ofta en mycket restriktiv tilldelningspolicy vad gäller tilläggsbelopp.

Återkommande visar analyser att dessa likvärdighetsproblem är inte bara teoretiskt riktiga, utan leder till en faktisk snedvridning i fördelningen av resurser mellan huvudmän. Exempelvis har vad gäller bidragsåret 2021 konstaterats att bidragen till fristående grundskolor understiger den kommunala kostnaden med ca 14 000 kr (eller ca 12 %).¹ Justering för jämförelsestörande poster (statsbidrag, socioekonomisk omfördelning, resurstillskott med mera) har då gjorts.

Vi anser att det är en klar brist att dessa likvärdighetsproblem inte belyses av utredningen och inte avhjälpas i och med utredningens förslag.

¹ Friskolornas riksförbund (2023). *Är friskolorna överkompenserade? En studie av 32 kommuner*.

En vägledande norm beräknad på nettokostnaden

AcadeMedia motsätter sig förslaget att den vägledande normen ska beräknas utifrån redovisad nettokostnad enligt driftsredovisningen i räkenskapssammandraget. Denna datapunkt avser hemkommunens nettokostnad, inklusive köp av utbildningsplatser i enskild eller andra kommuners regi. En norm för specifikt den kommunala skolan bör beräknas utifrån nettokostnaden för kommunal skola enligt den pedagogiska fliken i räkenskapssammandraget.

Att utgå ifrån hemkommunens nettokostnad skulle innebära att de fristående grundskolornas strukturellt lägre ersättning läggs till grund för det modellberäknade värdet. Detta skulle inte vara representativt för vad kommunal skola faktiskt kostar.

Ingen vägledande norm för fritidshemmet i nuläget

AcadeMedia instämmer i bedömningen att låg behörighetsgrad och kvalitetsbrister i kostnadsstatistiken innebär att en norm för fritidshemmet inte bör införas i nuläget. Vi vill samtidigt betona att statens målsättning bör vara att samtliga skolformer och även fritidshemmet på sikt träffas av samma typ av statlig styrning. Särlösningar för enskilda verksamhetstyper riskerar att göra den ekonomiska styrningen otydlig och inkonsekvent.

Reglering av uppdraget till ansvarig myndighet samt ikraftträdande

Om en vägledande norm införs, trots invändningarna ovan, har AcadeMedia inget att invända mot att Statens skolverk ges uppdraget att årligen beräkna och återkommande utvärdera normen. Vi har heller inget att invända mot att det första budgetår där en vägledande norm tillämpas blir 2028.

Avsnitt 10 Avdrag för merkostnader för utbudsansvar

Merkostnader för utbudsansvaret

AcadeMedia motsätter sig förslaget att hemkommunen ska göra ett sexprocentigt avdrag från grundbeloppet till enskilda huvudmän för den merkostnad som kommunala huvudmannen har till följd av utbudsansvaret.

Vår inställning har sin grund i sex olika omständigheter för vilka vi redogör i följande punkter.

- Utredningen har i vissa delar räknat fel. Kostnaden för kommunernas överkapacitet kopplad till *demografisk variation* uppskattas av utredningen till 3,4 procent i genomsnitt och över tid. En klar brist är att beräkningarna inte rensar för variation i elevantal och rena storlekseffekter, det vill säga att kostnaden per elev är lägre i stora kommuner och högre i mindre kommuner. När justering inte görs för antalet elever överskattas betydelsen av överkapaciteten. Enligt Svenskt Näringslivs beräkningar uppgår den demografiska variationskostnaden snarare till 1,4 procent i genomsnitt och över tid.²
- I andra delar har utredningen inte räknat alls. Vad gäller *löpande beredskap* har utredningen utifrån intervjuer med vissa kommuner i stället gjort en uppskattning av kostnaderna till 2,0 procent. Detta är en klar brist särskilt som Svenskt Näringslivs beräkningar visar att inget klart samband finns mellan stora plötsliga inflöden elever och ökade skolkostnader per elev.³

² Svenskt Näringsliv (2025). *Överkapacitet i grundskolan och merkostnader för kommuner*.

³ Ibid.

- Utredningen tar inte i beaktande den överlappning som finns mellan överkapacitet till följd av demografisk variation och överkapacitet till följd av löpande beredskap. En "tom skolplats" kan tjäna båda dessa syften samtidigt.
- Förslaget att tillämpa ett fast schablonavdrag som är detsamma oavsett kommun och oavsett tidpunkt innebär att avdraget definitionsmässigt kommer att avvika från faktiska kostnader. Utbudskostnaderna varierar helt naturligt mellan kommuner och över tid. Framför allt i kommuner med underliggande befolkningstillväxt, och som ofta har en högre andel friskolor än riket, är den demografiska variationskostnaden nära inpå noll.⁴ Ett sexprocentigt avdrag skulle särskilt i dessa fall vara oskäligt.
- Utredningen bortser från omständigheten att kommuner redan inom ramen för dagens regelverk har betydande möjligheter att finansiera sina utbudskostnader. Ca 40 procent av kommunerna tillämpar någon form av småskalighetsstillägg för att finansiera det *geografiska utbudsansvaret*. Kommuner tenderar att också justera ersättningen till fristående skolor utifrån nyttjandegrad i kommunal skola (exempelvis avseende lokalkostnader).
- Utredningen underskattar enskilda huvudmäns överkapacitet och benägenhet till anpassning efter förändringar i elevantal eller av skolstrukturen i kommunen i övrigt. I många kommuner är fristående skolors bidrag till hemkommunens beredskap och utbud reellt. Det finns också många kommunspecifika exempel på friskolor som avvecklat hela eller delar av verksamheten till följd av minskat behov och därmed indirekt som ett led i hemkommunens arbete för optimering av skolstrukturen efter rådande förutsättningar.

Med detta sagt vill AcadeMedia samtidigt vara tydlig med att vi inte har något principiellt att invända mot att huvudmännens merkostnader till följd av hemkommunens utbudsansvar finansieras i särskild ordning. En sådan särfinansiering behöver dock motsvara de kommunspecifika faktiska kostnaderna och bör ta i beaktande att samtliga huvudmän har kostnader för överkapacitet till följd av hemkommunens utbudsansvar.

Tillskott och minskningar under budgetåret

AcadeMedia motsätter sig förslaget att hemkommunen vid synnerliga skäl ska kunna lämna ytterligare resurser till kommunens verksamhet utan att lämna motsvarande kompensation till fristående grundskolor. Förslaget är tänkt att träffa undantagssituationer som renderar betydande merkostnader, exempelvis vid oförutsedd och omfattande skolnedläggning, vid nyetablering av friskola eller vid stor tillströmning av nyanlända elever. Vi har inget principiellt att invända mot att huvudmännens kostnader i dessa situationer finansieras i särskild ordning. Däremot måste förslaget åtföljas av en skyldighet för hemkommunen att lämna motsvarande resurstillskott till fristående skolor i den mån också dessa uppbär merkostnader till följd av den uppkomna situationen. Att ensidigt kompensera den kommunala huvudmannen bidrar inte till en likvärdig resursfördelning.

Vi ser också en klar risk att kommuner kommer att ha olika syn på vad som är synnerliga skäl och inte. Denna gränsdragningsproblematik riskerar göra regelverket oförutsägbart och leda till ökat antal tidskrävande processer i domstol.

Villkorade belopp för resursskolor och andra ändamål

AcadeMedia instämmer i förslaget att resursskolan ska få finansieras genom villkorade bidrag i avvaktan på att en eventuell framtida utredning tydliggör resursskolans målgrupp, uppdrag och finansieringsbehov. Vi instämmer också i förslaget att merkostnader som följer av gles bebyggelse ska få finansieras genom villkorade bidrag. Detta förslag får förstås som en

⁴ Ibid.

kodifiering av prejudikatet HFD 2020 ref. 69 pt. 27 och lär därför inte medföra en nämnvärd förändring av resursfördelningen i praktiken. Vi delar även bedömningen att villkorade bidrag bör omfattas av principen om lika villkor och att bidragstypen bör åtföljas av en möjlighet till återkrav.

Däremot motsätter sig AcadeMedia förslaget om att villkorade bidrag ska få tillämpas för andra ändamål än resurs- och glesbygdsskolor. Utredningen skisserar på en lång rad insatser som skulle kunna finansieras med villkorade bidrag: en viss pedagogik, kulturutövning, frukostsatsning, metodutvecklande projekt med mera. Skolväsendet i Sverige utgår inte från den typen av kommunal normgivning. Dagens ordning är att staten fastställer ramar och mål för verksamheten genom lag, förordningar och myndighetsföreskrifter. Kommunala och fristående grundskolor står under statens tillsyn genom Skolinspektionen. Kommunen ansvarar att lämna en adekvat finansiering. Att i vissa delar bibehålla rådande ordning och i andra delar öppna för kommunal detaljstyrning riskerar att göra regleringen av skolan otydlig och inkonsekvent.

Avslutningsvis ska noteras att det villkorade beloppet föreslås vara skilt från grundbeloppet och eventuella tilläggsbelopp. Det innebär att det villkorade beloppet inte läggs till grund för administrationsschablonen på tre procent av grundbeloppet. Ju större andel av ersättningen som förenas med villkor, desto lägre blir då det administrationsgrundande beloppet. Syftet med förslaget är inte att reellt minska administrationsersättningen, men får ändå den effekten. AcadeMedia föreslår därför att villkorade belopp läggs till grund för administrationsschablonen tillsammans med grundbeloppet.

Inte skäl att ändra interkommunal ersättning

AcadeMedia motsätter sig bedömningen att skäl saknas att ändra den interkommunala ersättningen på samma sätt som utredningen föreslår att bidraget till enskilda huvudmän ändras, exempelvis genom avdrag på sex procent för utbudsansvaret.

Varje enskild kommun har utbudskostnader för sina respektive folkbokförda elever, men har inget utbudsansvar för elever som är folkbokförda i andra kommuner. I den mån enskilda huvudmän inte ersätts för hemkommunens utbudskostnader, bör heller inte mottagande kommun ersättas för dessa kostnader.

I sammanhanget ska betäckas att kommuner har olika andel interkommunala elever. Kommuner med nettoinpendling kommer att gynnas på bekostnad av kommuner med nettoutpendling. De förstnämnda kommer att erhålla ersättning för utbudskostnader i större utsträckning än de betalar till de sistnämnda.

Överklagande

AcadeMedia motsätter sig bedömningen att dagens bestämmelser om överklagande lämnas oförändrade. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2017 ref. 35 och HFD 2020 ref. 69) har i två avgöranden etablerat en rättspraxis som i praktiken innebär att individuella beslut om bidrag till enskilda huvudmän inte går att överklaga annat än genom laglighetsprövning enligt kommunallagen. Detta innebär att bestämmelsen i skollagen om överklagande genom förvaltningsbesvär i praktiken har satts ur spel. Vi anser att det är en klar brist att utredningen inte har lämnat förslag som återupprättar de enskilda huvudmännens rätt till rättslig prövning av bidragsbesluten. Kommunala tilldelningsbeslut innehåller inte sällan felaktigheter och det är därför angeläget om att enskilda huvudmän åter bereds reell möjlighet att få beslutens lämplighet prövad av oberoende domstol.

Avsnitt 11 Konsekvenser

Ledande för bedömningen av konsekvenserna av utredningens förslag bör, enligt AcadeMedia, vara om förslagen ger reellt ökad likvärdighet och stärkt konkurrensneutralitet i grundskolans finansiering eller inte. Frågan bör belysas utifrån effekterna på fördelningen av resurser mellan kommuner och mellan huvudmän.

Det föreslagna avdraget på sex procent kommer i allt väsentligt att ske från samma ersättningsnivåer som idag och därmed försämra de ekonomiska förutsättningarna för fristående grundskolor. Vi har svårt att se att den vägledande normen kommer att motverka detta genom att höja den grundläggande ersättningsnivån från vilken avdraget ska ske, även om behövt. Utredningens förslag om avdrag bygger dessutom på antaganden om överkapacitet som bör ifrågasättas och delvis på beräkningar som är tveksamma ur metodsynpunkt. Ett nationellt schablonavdrag tar heller inte hänsyn till variationen i utbudskostnader mellan kommuner och över tid.

Detta, tillsammans med att dagens bidragsregler i allt väsentligt bibehålls och att reglerna om resurstillskott på lika villkor delvis luckras upp, riskerar sammantaget att cementera likvärdighetsproblemen mellan huvudmän och mellan kommuner. De föreslagna förändringarna kommer därför på kort och lång sikt att försämra skolkommunens funktionssätt och rent av bidra till utslagning av fristående grundskolor. Detta gäller särskilt i underfinansierade skolkommuner som inte i tillräcklig grad väljer att beakta den vägledande normen och där ett sexprocentigt avdrag från ersättningsnivåerna skulle omöjliggöra fortsatt drift.

AcadeMedia vill avslutningsvis understryka vikten av att utredningens förslag belyses i ljuset av andra reformförslag som påverkar fristående grundskolors intäkter och kostnader, och att de sammanlagda konsekvenserna analyseras. Exempelvis föreslås i *Skärpta villkor för friskolesektorn* (SOU 2025:37) att fristående grundskolor i många fall inte ska tilldelas riktade statsbidrag. Vidare föreslås i *Offentlighetsprincipen eller insynslag* (SOU 2024:28) flera ofinansierade reformer för ökad insyn i enskilt bedriven skolverksamhet.

Samtliga utredningar landar i slutsatsen att majoriteten av de fristående skolorna kommer att klara av att hantera de ekonomiska konsekvenserna av förslagen i respektive utredning. Utifrån vår egen erfarenhet av driva grundskola i Sverige tror vi dock att den sammantagna effekten av alla utredningsförslag blir svår att absorbera av sektorn. Det kan inte uteslutas att AcadeMedia även före egen del och trots våra relativa stordriftsfördelar kan behöva avveckla välfungerade och uppskattade skolenheter. Detta kan inte vara syftet.

För AcadeMedia,

X

Marcus Strömberg
VD

X

Gustav Blomberg
Skolekonom